

*Перепелиця М. О.,
доктор юридичних наук,
професор кафедри фінансового права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ПРАВИЛ ТА ПОЛОЖЕНЬ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем правового регулювання структури національної системи фінансового моніторингу з урахуванням міжнародних правил та рекомендацій. Установлено, що протягом функціонування вітчизняної системи фінансового моніторингу в державі постійно і безперервно йде процес співробітництва й обміну досвідом у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та їх потрапляння у фінансову систему держави з міжнародними організаціями та структурами, серед яких Міжнародна група із протидії відмиванню «брудних» грошей, Група держав проти корупції, Організація Об'єднаних Націй, «Егмонт», Базельський комітет з банківського нагляду й інші. Доведено, що уніфікація вітчизняного законодавства з європейським здійснюється шляхом застосування двох підходів: видання окремого нормативного акта, який визначає відповідні міжнародні положення та вимоги обов'язковими для виконання державою-учасником, розроблення національного законодавства на основі вимог міжнародних норм. У статті акцентується увага на тому, що, хоча національна система фінансового моніторингу після імплементації низки важливих норм та положень значно підвищила рівень і ефективність виконання поставлених завдань, усе одно цього не досить для того, щоби вирішити дану проблему, мінімізувати ризики в цій сфері. Зазначено, що це має місце тому, що проблема відмивання грошей, одержаних злочинним шляхом, та їх потрапляння у фінансову систему держави не може бути вирішена в межах системи, адже дана проблема сягає корінням інших сфер суспільного життя, інших галузей законодавства. Включення до структури національної системи фінансового моніторингу таких важливих новел, як необхідність ідентифікації та верифікації клієнта, посередника (представника), кінцевого бенефіціара є запорукою дотримання міжнародного принципу «Знай свого клієнта». Даний принцип дозволяє контролювати та мінімізувати ризики під час здійснення фінансових операцій клієнтами банків. Зроблено висновок, що боротьба з таким явищем, як анонімні або закодовані рахунки фізичних осіб, тривала в Україні понад 10 років. І саме національна система фінансового моніторингу стояла у форватері таких суттєвих змін. З метою втілення даного положення в законодавство і практику значний вплив на процеси, що відбувалися тоді в Україні із цього питання, було здійснено міжнародними організаціями, що створені саме з метою боротьби з відмиванням «брудних» коштів. Як висновок, у статті підкреслюється необхідність і далі не зупинятися, працювати у сфері фінансового моніторингу із впливовими міжнародними структурами, запозичувати найкращі методи та засоби роботи, обмінюватися досвідом, уніфікувати вітчизняне законодавство з метою вдосконалення

боротьби з незаконною легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, та потраплянням їх у фінансову систему держави.

Ключові слова: національна система фінансового моніторингу, легалізація незаконних доходів, відмивання «брудних» коштів, уніфікація норм та положень вітчизняного законодавства, ФАТФ, Егмонт, Базельський комітет, ООН, ГРЕГО, знай свого клієнта, кінцевий бенефіціар, ідентифікація, верифікація, ризик-орієнтований підхід.

Постановка проблеми. Проблема легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, набутого злочинним шляхом, має велике значення для України, тому що криміналізація економіки є головною загрозою економічній безпеці держави. Нині Україні обрала шлях уніфікації вітчизняного законодавства відповідно до правил та положень законодавств держав – членів Європейського Союзу, передусім норм, що спрямовані на боротьбу з відмиванням доходів незаконного походження. Даний процес передбачає життя низки правових, організаційних, соціально-економічних засобів, спрямованих на стандартизацію законодавства України із сучасною європейською системою фінансового моніторингу. Не завжди ці процеси проходять успішно й у строки, передбачені міжнародними програмами та рекомендаціями. Тому питання щодо уніфікації структури національної системи фінансового моніторингу в деяких напрямках, відповідно до міжнародних стандартів та правил, є важливим для фінансової системи сучасної України.

Розв'язанню проблем правового регулювання національної системи фінансового моніторингу в Україні (її структура, процедури, ризики, результати діяльності) було присвячено праці таких учених, як: А.П. Гаврилишин, І.М. Патюта, Б.М. Сюркало, О.Є. Костюченко, К.А. Кривуля, Ж.І. Довгань, І.Г. Бірюкова, В.М. Берізко й інші [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. Безумовно, роботи даних науковців мають значну теоретичну та практичну цінність і є основою для подальшого детального дослідження поставлених питань. Але правовідносини, що виникають у сфері функціонування системи фінансового моніторингу в Україні, є настільки динамічними та водночас пов'язаними з аналогічними питаннями в інших державах світу, що завжди знайдеться місце для їх подальшого аналізу з урахуванням останніх змін як у світовому, так і в національному законодавстві.

Мета статті – дослідження головних змін, що відбулися у вітчизняному законодавстві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та їх потрапляння у фінансову систему України з моменту створення національної системи фінансового моніторингу

в контексті міжнародних програм і рекомендацій, їх оцінка з позиції ефективності та результативності; а також тих нововведень, які поки що не виправдали себе, хоча механізми для їх реалізації вже створено.

Виклад основного матеріалу дослідження. Уніфікація норм вітчизняного законодавства у сфері фінансового моніторингу та законодавства в галузі європейського фінансового моніторингу здійснюється за двома напрямками: 1) шляхом видання окремого нормативного акта, який визнає відповідні міжнародні положення та вимоги обов'язковими до виконання (це «формальний підхід»); 2) шляхом розроблення національного законодавства на основі вимог міжнародних норм («неформальний підхід»). У вітчизняному законодавстві застосовуються обидва підходи, але пріоритет усе ж таки віддається застосуванню неформального підходу, який дозволяє видозмінювати рекомендації та положення міжнародних організацій у сфері відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, з урахуванням особливостей національного законодавства.

Хоча Україна (національні органи фінансового моніторингу) за роки її незалежності пройшла важкий шлях у сфері боротьби з незаконним походженням коштів та їх потраплянням у фінансову систему держави, усе ж таки, як показує практика, цього не досить для того, щоб хоча б контролювати дану проблему, мінімізувати ризики, що виникають у цій сфері. А для цього необхідно і далі продовжувати роботу щодо уніфікації норм національного законодавства відповідно до міжнародних положень та правил, активно співпрацювати з міжнародними організаціями в цій сфері, запозичувати позитивний досвід та досягнення. Зрозуміло, що питання відмивання грошей, одержаних злочинним шляхом, не може бути вирішено тільки в межах наявної національної системи фінансового моніторингу, адже коріння цієї проблеми сягає інших сфер знання. Але національна система фінансового моніторингу – це натепер єдиний ефективний механізм держави, спрямований на запобігання та протидію відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та потраплянню таких доходів до фінансової системи держави.

Ефективність механізму фінансового моніторингу, можливість імплементувати у свою нормативно-правову базу та реалізувати на практиці положення міжнародних стандартів залежать насамперед від організаційно-правової структури даної системи. Структура системи фінансового моніторингу в Україні побудована з урахуванням досвіду та включенням у неї елементів, що становлять структури систем фінансового моніторингу країн Європейського Союзу. Так склалося, тому що визначально вплинули на організаційно-правову структуру національної системи міжнародні положення та правила в цій сфері, розроблені ООН, Групою розроблення фінансових заходів щодо боротьби з відмиванням доходів (далі – ФАТФ), міжнародною фінансовою розвідкою «Егмонт», Вольфсберзькою групою, Базельським комітетом щодо банківського нагляду тощо.

У практиці спочатку європейських держав, а потім і країн, що не входять до Європейського Союзу, склалася правова система фінансового моніторингу, яка містить такі елементи, як: 1) нормативно-правова база в області протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму; 2) інституційна складова частина у вигляді переліку органів і агентів фінансового моніторингу; 3) функціональна

(процедурна) складова частина (основні правові процедури); 4) міжнародна інформаційна взаємодія в рамках функціонування національних систем фінансового моніторингу (принципи міжнародного співробітництва у сфері фінансового моніторингу, інформаційного обміну) [8, с. 96]. Щоб дійти висновку про наявність у будь-якій державі відповідної системи фінансового моніторингу, необхідна наявність даних елементів, які є базисними та головними в будіванні національних систем фінансового моніторингу.

Кожна з національних систем фінансового моніторингу формується та змінюється залежно від низки чинників, як-от способи організації підрозділів фінансового моніторингу, інформаційні зв'язки з контролюючими та правоохоронними органами, розподіл відповідних повноважень серед них, система процедур фінансового моніторингу, система інформування, адміністративне та кримінальне покарання за порушення законодавства про фінансовий моніторинг тощо. З урахуванням даних чинників та їхнього впливу на систему фінансового моніторингу в державі можна виокремити, хоча в деякому сенсі й умовно, два головні види систем фінансового моніторингу, що існують у світі: національні системи фінансового моніторингу розвинених країн, а також країн, що розвиваються [8, с. 105]. Другі характеризуються передусім низьким рівнем правового регулювання суспільних відносин у сфері фінансового моніторингу, а тому в останню не включені необхідні фінансові засоби (превентивні), слабкою правозастосовною практикою, корупційними правопорушеннями. У розвинених країнах головною метою діяльності системи є її «шліфування» у напрямі швидкого й ефективного реагування на зміни та виклики у сфері відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. Інакше кажучи, йдеться про доопрацювання наявної системи з метою її швидкої протидії новим викликам тіньової злочинності в цій сфері.

Отже, можна сказати, що національній системі фінансового моніторингу, точніше, її структурі, належить проміжне місце між розвиненими країнами та такими, що розвиваються, але все ж вона тяжіє до перших. З одного боку, рівень правового регулювання суспільних відносин у сфері фінансового моніторингу в Україні досить високий, тому що у процесі реформування даної системи було проведено низку необхідних організаційних, правових, функціональних заходів, що спираються на рекомендації міжнародних організацій, успішно втілено їх у практику; національна система фінансового моніторингу за роки незалежності України набула висококваліфіковані кадри, з досвідом праці, знанням новітніх технологій та програм у цій сфері діяльності. З іншого боку, як зазначають міжнародні організації (передусім ФАТФ), національна система фінансового моніторингу не має можливості досягти своєї мети через досить високий рівень корупційної складової частини у відносинах, які складаються в цій сфері, що виражається в рідких випадках притягнення до кримінальної відповідальності осіб, публічних діячів за скоєння злочинів у даній сфері; у доведенні кримінальних проваджень до кінця і водночас виводом за межі держави в офшорні юрисдикції з фінансової системи країни протягом року мільярдів доларів США.

Для забезпечення ефективного рівня функціонування національної системи фінансового моніторингу суттєве значення має нормативно-правова база в області протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Разом з актами

вітчизняного законодавства складовою частиною системи фінансового моніторингу виступають міжнародні правові акти та загальновизнані принципи міжнародного права, що мають вищу силу порівняно із внутрішніми правовими нормами. Найбільш важливі з них розроблені ФАТФ, Базельським комітетом з банківського нагляду, ООН. Відповідно до рекомендацій даних міжнародних організацій Україною вже із 2002 р. здійснюється плідна співпраця, яка виразилась в уніфікації низки рекомендацій у внутрішнє законодавство із протидії відмиванню злочинних доходів. Так, із 2002 р. щороку Кабінетом Міністрів України та Національним банком України ухвалювалися Програми протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Кожна із програм передбачала внесення змін та доповнень у внутрішнє законодавство щодо імплементації 40 Рекомендацій ФАТФ. Дані рекомендації суттєво підняли рівень і базового Закону, чинного в цій сфері, який називався «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом». Цей Закон загалом уже відповідав міжнародним стандартам у цій сфері, а також положенням, установленим Страсбурзькою конвенцією, Директивою Європейського Союзу щодо запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання «брудних» коштів, зауваженням міжнародних експертів у сфері банківського нагляду. Але вже через два роки перед суб'єктами системи фінансового моніторингу України постали нові завдання з урахуванням змін, що відбулися у країні. Після революції 2004 р. Україна стала більш незалежною та самостійною державою, більше наблизилася до європейських стандартів законодавства в різних сферах життя, зокрема й у фінансовому моніторингу. Тому за рекомендаціями міжнародних організацій та з метою покращення становища фінансової системи України було поставлено завдання додати приблизно 16 суттєвих змін та доповнень до чинного Закону про фінансовий моніторинг. Окрім цього Закону, було запропоновано внести зміни і в інші фінансові закони, які регулюють банківську діяльність, діяльність на ринку надання фінансових послуг, фондової біржі. Це вже були не стільки кількісні зміни, а більше якісні, у частині запобігання потраплянню у фінансову систему держави «брудних» коштів. Ці зміни значно підвищили ефективність діяльності служби фінансового моніторингу в Україні.

Але варто зазначити, що деякі міжнародні норми імplementувалися у внутрішнє законодавство досить швидко, протягом року діяли у практичних відносинах, а деякі вносились зі значними складнощами. Так, у 1995 р. США у своїх роз'ясненнях до Закону України «Про тайну банківських вкладів» запропонували програму «Знай свого клієнта», яка зобов'язувала фінансові установи вивчати своїх клієнтів та їхню діяльність, щоб захистити себе від потенційної можливості ненавмисно стати каналом для відмивання «брудних» коштів. Не одразу, а тільки поспіль Україна змогла цілком увести цей принцип (не тільки норму, а саме принцип) у внутрішнє законодавство. Цей процес тривав із 14 травня 2003 р., тобто з моменту ухвалення Національним банком України постанови «Про затвердження положення про здійснення банками фінансового моніторингу», до 19 травня 2020 р., коли даним органом була ухвалена вдосконалена постанова з регулювання даного питання «Про затвердження положення про здійснення банками фінансового моніторингу» [9], яка скасувала попередню. Дана постанова була ухвалена тільки після введення в дію Закону України

«Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» у його останній редакції у грудні 2019 р. [10]. Цікаво зазначити еволюцію розвитку принципу «Знай свого клієнта» на прикладі даних постанов. Якщо в першій постанові Національного банку України від 14 травня 2003 р. була тільки встановлена норма про оцінку ризику відмивання грошей клієнтами / посередниками, представниками на підставі введених критеріїв (які до того ж були не такі досконалі, як потрібно), то вже у другій, від 19 травня 2020 р., мають місце детальне роз'яснення щодо належної системи управління ризиками, визначення поняття ризик-орієнтованого підходу, оцінки всіх наявних та потенційних ризиків, поняття де-рискінгу, виявлення й оцінка первинного ризику ділових відносин із клієнтом, оцінка залишкового ризику ділових відносин із клієнтом, інших значущих чинників, пов'язаних із діяльністю банку в цій сфері. Уперше введений такий критерій ризику, як географічний, коли банк повинен урахувати географічні критерії ризику, приділяти особливу увагу державам (територіям), що не дотримуються рекомендацій ФАТФ, або які мають стратегічні недоліки у сфері протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом.

Отже, варто зазначити, що потрібно було довгих 17 років для того, щоб у повному сенсі слова імplementувати даний принцип у вітчизняне законодавство. Далеко не одразу банки в Україні стали дотримуватися принципу «Знай свого клієнта», застосовувати ризик-орієнтований підхід під час виконання фінансових операцій із клієнтами та їхніми посередниками / представниками.

Ще одним важливим принципом, відповідно до вимог ФАТФ, була заборона відкриття банками анонімних рахунків своїм клієнтам або рахунків, які відкривалися на фіктивні імена. У Рекомендації 11 ФАТФ чітко вказано, що фінансові інститути не повинні створювати й обслуговувати анонімні рахунки. У такому разі необхідно вимагати документи, що цілком ідентифікують клієнта або ланцюг посередників до самих бенефіціарів. Анонімні рахунки були введені в банківське законодавство в Україні в 1995 р. Указом Президента України «Про відкриття анонімних валютних рахунків фізичних осіб (резидентів та нерезидентів)». Функціонування даних рахунків регулювалося також постановою Національного банку України «Про затвердження порядку відкриття і функціонування валютних рахунків фізичних осіб (резидентів та нерезидентів)». Таким чином підсилювався і підтримувався інститут банківської таємниці в Україні. Але вже тоді Україна, в особі Державної служби фінансового моніторингу, отримувала від ФАТФ рекомендації щодо більш виваженого підходу в питаннях банківської таємниці, без уклонів та перегинів. Під впливом ФАТФ у 1998 р. Указ Президента від 1995 р. було скасовано на підставі Указу Президента від 1998 р. «Про деякі питання захисту банківської таємниці». Варто зазначити, що скасування було формальним, тому що на підставі цього Указу було заборонено та ліквідовано всі анонімні рахунки, але водночас замість них вводилися закодовані рахунки, тайна яких також охоронялася банками. Тобто реформа відбулася на папері. Звісно, така «лукавість» не могла пройти повз уваги міжнародних організацій, що сприяють боротьбі з відмиванням «брудних» коштів, Україні було рекомендовано відмовитися і від так званих «закодованих рахунків» (у даному сенсі не мають на увазі депо-

зитні рахунки). І тільки у 2009 р. законодавцем було враховано дане зауваження і введена в дію ч. 1 ст. 64 Закону України «Про банки та банківську діяльність», де було чітко зазначено, що банкам забороняється відкривати та вести анонімні (номерні) рахунки і вступати в договірні відносини із клієнтами (проводити валютно-обмінні фінансові операції, фінансові операції з банківськими металами, з готівкою), якщо виникає сумнів стосовно того, що особа виступає не від власного імені.

Так чи інакше, незважаючи на те, що Україна натеper виконала вже досить багато умов у сфері уніфікації вітчизняного законодавства з міжнародним щодо фінансового моніторингу, воно (законодавство) усе ж таки не відповідає цілком світовим стандартам у цій сфері відносин. Для досягнення даної мети потрібно і далі плідно співпрацювати з міжнародними організаціями, як-от ФАТФ, MONEYVAL, Egmont group, ООН, Базельський комітет та інші.

ФАТФ (Група розроблення фінансових заходів із боротьби з відмиванням грошей) була створена в 1989 р. ФАТФ – робоча група експертів вищого рівня, яка постійно функціонує, у даній сфері. Вони збирають і обробляють інформацію про головні тенденції та нові засоби у сфері відмивання грошей (використання злочинцями складних та заплутаних способів легалізації незаконно отриманих грошей, використання різних секторів фінансової системи держави, виокремлення її слабких ланцюгів) з метою забезпечення відповідності своїх рекомендацій вимогам практики. ФАТФ постійно розширює географію своїх учасників завдяки входженню до неї нових членів – держав, створенню нових міжнародних організацій. Україна також є учасником ФАТФ.

Протягом 2000–2020 рр. Україна імплементувала у своє законодавство (продовжує це робити і далі) головні рекомендації та критерії, що були запропоновані, а іноді виставлені як вимоги, ФАТФ у даній сфері, що істотно вплинули на структуру національної системи фінансового моніторингу загалом. Серед головних варто зазначити такі, як: 1) створення у структурі фінансового моніторингу органу спеціального фінансового контролю за сумнівними фінансовими операціями – фінансової розвідки; 2) визнання відмивання (легалізації) «брудних» коштів злочинним; 3) уведення обов'язкових вимог для всіх фінансових організацій щодо ідентифікації та верифікації своїх клієнтів, своєчасного інформування спеціального органу фінансового моніторингу про підозрілі та порогові фінансові операції; 4) встановлення відповідальності суб'єктів первинного фінансового моніторингу за ненадання ними встановленої законом інформації щодо фінансових операцій своїх клієнтів; 5) конфіскація доходів, одержаних злочинним шляхом; 6) уведення ризик-орієнтованого підходу з обов'язковими критеріями поділу ризиків на види залежно від рівня загрози; 7) співпраця з відповідними міжнародними організаціями у сфері відмивання «брудних» коштів тощо.

Дані засоби та їх уніфікація у внутрішнє законодавство сприяли тому, що національна система фінансового моніторингу стала спиратися у своїй діяльності на головні, визнані цивілізованим світом, принципи боротьби з легалізацією тіншових коштів. З одного боку, це підняло рівень національної системи, а з іншого – створило нові труднощі в роботі самої системи, тому що до практичної їх реалізації та конкретного втілення в життя вона іноді виявилася нездатною по різним причинам. Так, наприклад, і досі існують труднощі щодо прак-

тичного втілення в життя норми про боротьбу з легалізацією незаконних доходів у сфері високопосадової корупції. У міжнародних відносинах такі проблеми є досить серйозними. На них звертають увагу такі відомі міжнародні організації, як FATF та GRECO (Група держав проти корупції). Саме вони розробляють та визначають світові стандарти боротьби з такими негативними державними явищами і безпосередньо проводять оцінювання держав на предмет виконання законодавств у цій сфері. Варто зазначити, що в Україні дані механізми запуснені, але, як показала практика, на неналежному рівні. Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 р. введено поняття «національні публічні діячі», під якими розуміються фізичні особи, які виконують або виконували в Україні визначені публічні функції з диференціацією таких діячів на види, з метою саме запобігання злочинам та мінімізації ризиків скоєння злочинів у сфері фінансового моніторингу з боку таких осіб. Злочини з боку таких осіб несуть найбільшу загрозу для економіки України, ніж навіть ухилення від сплати податків у будь-яких обсягах усередині країни. А вже в разі ухилення від сплати податків гроші, хоча і перебувають у тіншовому секторі економіки, усе ж таки вони рухаються на території України. А в разі відмивання їх високопосадовими публічними діячами гроші у великих обсягах переводяться за межі України і назавжди покидають фінансову систему України. Паралельно в іншому законодавстві (податкове, валютне) підсилюється відповідальність за порушення норм у частині ненадання декларацій або надання декларацій, що не відповідають дійсності. Знову таки на папері – механізми розроблені і закріплені. Але в реальних правовідносинах Україна повертає незаконно вивезені кошти за кордон рідко й у незначних обсягах, а відповідні публічні діячі практично не притягуються до юридичної відповідальності.

Висновки. Отже, завдяки активній співпраці України з авторитетними світовими міжнародними організаціями, що створені та працюють саме з метою запобігання та протидії відмивання незаконних доходів, національна система фінансового моніторингу змогла піднятися на більш високий рівень діяльності та досягла відповідних успіхів у цій сфері. Цьому сприяли процеси правової уніфікації вимог та принципів у внутрішнє законодавство, обмін досвідом, запозичення найкращих засобів та методів роботи. Але ефект від такої співпраці знижується через практичну неможливість реалізації деяких уніфікованих норм унаслідок корупційної складової частини України. У зв'язку із цим Україна і далі перебуває під пильною увагою міжнародних організацій і повинна продовжувати свою співпрацю в даній сфері з метою вдосконалення своєї національної системи фінансового моніторингу.

Література:

1. Гаврилишин А.П. Щодо питання понятійного апарату «фінансовий моніторинг». *Організаційно-правове забезпечення діяльності контролюючих та правоохоронних органів у сфері господарювання: проблеми сьогодення і перспективи розвитку* : матеріали Науково-практичної конференції. Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2008. 588 с.
2. Патюта І.М. Сучасні схеми і підходи до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, у банківському секторі України. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 6. С. 262–269.

3. Сюркало Б.М. Напрями вдосконалення системи державного фінансового моніторингу. *Ефективна економіка* : електронне наукове фахове видання. Дніпропетровський державний аграрно економічний університет. 2013. № 3. С. 241–244.
4. Костюченко О.С., Кривуля К.А. Правові умови та шляхи вдосконалення фінансового моніторингу. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2012. Вип. 9 (4). С. 205–214.
5. Довгань Ж.І. Індикатори та моніторинг фінансової стійкості банківської системи. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2011. № 2. С. 31–41.
6. Бірюкова І.Г. Основні проблеми фінансового моніторингу у протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Науковий вісник Національного університету Державної податкової служби України*. 2012. № 1 (56). С. 235–241.
7. Берізко В.М. Щодо питання понятійного апарату «фінансовий моніторинг». *Право України*. 2006. № 12. С. 52–63.
8. Прошунин М.М., Татчук М.А. Финансовый мониторинг (противодействие легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем и финансированию терроризма : учебник. Калининград : Изд-во БФУ им. И. Канта, 2014. 475 с.
9. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу : постанова Правління Національного банку України від 19 травня 2020 р. № 65.
10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 р. № 361.

Perepelytsya M. Problems of legal regulation of the structure of the national system of financial monitoring in the context of international rules and regulations

Summary. The article is devoted to the study of problems of legal regulation of the structure of the national financial monitoring system taking into account international rules and recommendations. It is established that during the functioning of the domestic system of financial monitoring in the country there is a constant and continuous process of cooperation and exchange of experience in preventing and combating legalization (laundering) of proceeds from crime and their entry into the financial system with international organizations and structures: FATF, GREGO,

UN, Egmont, Basel Committee on Banking Supervision and others. It is proved that the unification of domestic legislation with European is carried out by applying two approaches: the issuance of a separate normative act, which defines the relevant international provisions and requirements binding on the state party and the development of national legislation based on international norms. The article emphasizes that although the national system of financial monitoring after the implementation of a number of important rules and regulations has significantly increased the level and efficiency of tasks – but still not enough to fully solve this problem, minimize risks in this area. It is noted that this is because money laundering and their entry into the financial system of the state – can not be solved only within the existing system, because the roots of this problem go to other areas of public life and in accordance with other areas of law. The inclusion in the structure of the national system of financial monitoring of such important novelties as the need to identify and verify the client, intermediary (representative), the final beneficiary is a guarantee of compliance with the international principle “Know your client”. This principle allows you to control and minimize risks in the implementation of financial transactions by bank customers. It is concluded that the fight against such a phenomenon as anonymous or coded accounts of individuals has lasted in Ukraine for more than 10 years. And it was the national system of financial monitoring that was at the forefront of such significant changes. In order to implement this provision in law and in practice, a significant influence on the processes that took place in Ukraine at that time on this issue was exercised by international organizations created precisely to combat money laundering. In conclusion, the article emphasizes the need to continue to work in the field of financial monitoring with influential international structures, to borrow the best methods and tools, to share experiences, to unify domestic legislation in order to improve the fight against illegal money laundering. into the financial system of the state.

Key words: national system of financial monitoring, legalization of illegal income, money laundering, unification of norms and provisions of domestic legislation, FATF, Egmont, Basel Committee, UN, GREGO, know your client, final beneficiary, identification, verification, verification approach.